

QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)

MAGISTRAT

DR RACHEL MONTEBELLO B.A. LL.D.

Rikors Nru: 83/19 RM

Atlas Insurance PCC Ltd (C5601) f'isimha propju u kif surrogata fid-drittijiet tal-assigurata tagħha Klikk Limited abbazi tal-polza tal-assigurazzjoni u tal-ligi u l-istess Klikk Limited (C30425)

-Vs-

Express Trailers Limited (C4278)

Illum, 8 ta' April 2021

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors ipprezentat mill-atturi fid-9 ta' Mejju, 2019 fejn talbu lil din il-Qorti tikkundanna lis-socjeta` konvenuta Express Trailers Limited thallas is-somma komplexiva ta' hdax-il elf, tlett mijja u tlieta u sittin ewro u erba' centezmu (€11,363.04), in kwantu ghas-somma ta' €11,243.04 lis-socjeta` attrici Atlas Insurance PCC Limited rappresentanti hlas magħmul ai termini tal-polza ta' assigurazzjoni relativa in konnessjoni man-nuqqasijiet fil-konsenza tal-merkanzija appartenenti lill-assigurata tagħha, u in kwantu għas-somma ta' €120 lis-socjeta` attrici Klikk Limited rappresentanti l-excess payment minnha effettwat, bhala s-socjeta` inkarigata mit-trasport tal-merkanzija lejn Malta, liema konsenza ta' merkanzija waslet Malta fl-14 ta' Mejju, 2018 u l-merkanzija

rimanenti giet ikkonsenjata lil Klikk Limited fil-15 ta' Mejju, 2018 (*Trailer ETM322*).

Bl-imghax legali mill-5 ta' Lulju, 2018 u bl-ispejjez kontra l-intimata, li hija ngunta ghas subizzjoni.

Rat ir-Risposta ta' Express Trailers Limited¹ ipprezentata fil-11 ta' Gunju, 2019 fejn eccepier:-

1. *Illi s-socjeta` konvenuta m'hijiex responsabqli ghan-nuqqasijiet fil-konsenza tal-merkanzija in kwistjoni billi hija adempjet ruhha mal-obbligi kollha tagħha, u għalhekk, it-talbiet attrici għandhom jigu michuda bl-ispejjez;*
2. *Subordinatament u minghajr pregudizzju għas-suespost, f'kaz illi dina l-Onorabqli Qorti kellha ssib lis-socjeta` konvenuta responsabqli, kwalunkwe ammont ta' danni talvolta dovuti lis-socjeta attrici huma limitati (limitation of liability) skont il-kondizzjonijiet tal-garr pattwit bejn il-partijiet kif jiġi ppruvat ahjar fil-kors tal-kawża.*
3. *Salv eccezjonijiet ulterjuri.*

Semghet ix-xhieda u rat id-dokumenti kollha esebiti;

Rat l-atti kollha;

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet ipprezentata mil-atturi fit-3 ta' Dicembru 2020 u n-nota ta' sottomissjonijiet ipprezentata mis-socjeta` konvenuta fit-18 ta' Frar 2021 ;

¹ Fol. 7.

Semghet it-trattazzjoni orali tal-abbli difensuri tal-partijiet fis-seduta tat-18 ta' Frar 2021;

Rat illi l-kawza thalliet ghal-lum ghas-sentenza;

Ikkunsidrat;

Illi mill-fatti li johorgu mill-atti tal-kawza, jirrizulta illi s-socjeta` attrici Klikk Limited, assigurata taht polza ta' assigurazzjoni mahruga mis-socjeta` attrici, ghamlet *claim* taht din il-polza in konnessjoni ma' nuqqasijet riskontrati f'konsenza ta' merkanzija li ngarret mir-Renju Unit lejn Malta mis-socjeta` konvenuta fuq inkarigu tal-istess socjeta` attrici. Il-kuntratt tal-garr konkluz bejnha u dik konvenuta kienet effettivament ghall-garr lejn Malta u konsenza ta' merkanzija konsistenti f'computer parts mixtrijin minghand suppliers differenti gewwwa r-Renju Unit², liema kuntratt garr tal-merkanzija in kwistjoni sar taht ir-regolamenti tal-**Convention on the Contract for International Carriage of Goods by Road** (CMR) li llum hija parti mil-Ligi Maltija permezz tal-Kap. 486³.

Din il-merkanzija kienet giet originarjament konsenjata lill-agent tas-socjeta` konvenuta gewwa r-Renju Unit, EUF Group Limited, biex minn hemmhekk dawn il-konsenji ingabru mis-socjeta` konvenuta fil-11 ta' Mejju 2018 minghand l-imsemmi agent tagħha. Effettivament, il-merkanzija konsenjata minn Bluepoint Corporation Limited lil EUF Group Limited fl-4 ta' Mejju 2018⁴ (Dok. JM7), kienet fost il-merkanzija li fil-11 ta' Mejju 2018 tghabbiet fit-trailer tas-socjeta` konvenuta, ETM-322⁵ li nstaq lejn il-port ta' Genoa.

² Dok. JM4 u JM5, fol. 26 sa 36.

³ Att dwar il-Garr Stradali Internazzjonali ta' Merkanzija.

⁴ Ara manifest Dok. JM7 u delivery note fol. 38 *tergo*.

⁵ Minnufih qabel, l-istess trailer tghabba b'konsenji ohrajn li ngabru bl-istess mod izda minghand agent iehor tas-socjeta` konvenuta, DLH Group Limited, ukoll fir-Renju Unit.

Mill-provi jirrizulta li t-trailer in kwistjoni li fuqu ngarret il-merkanzija tas-socjeta` attrici Klikk Limited, huwa wiehed tat-tip “curtain-side” cioe` li l-gnub huma maghmulin minn pertieri tal-kanvass li jinqaflu permezz ta’ cable li jghaddi bhal lazz mat-tul tat-truf b’mod li l-kanvass ma jistax jinfetah minghajr ma jitnehha l-cable innifsu. Barra minn hekk, jitpogga wkoll sigill mal-bieb ta’ wara tat-trailer b’mod illi biex jifethu l-bibien, dan is-sigill irid jinqata’.

Mill-port ta’ Genoa, it-trailer kontenenti l-merkanzija tas-socjeta` attrici Klikk Limited tela’ abbord il-bastiment M.V. Eurocargo Malta u wasal Malta fl-14 ta’ Mejju 2018⁶, fejn dan l-istess trailer, wara li zbarka mill-bastiment, baqa’ sejjer fil-bonded stores tas-socjeta` konvenuta gewwa Hal Far. Hawnhekk meta nfetah it-trailer, gie osservat li whud mill-pallets ta’ merkanzija kienu mittieffa. Kwantu ghall-pallet partikolari kontenenti l-merkanzija ta’ Bluepoint Corporation Limited⁷, liema pallet kien shrink-wrapped⁸, instab illi l-packaging ta’ dan il-pallet partikolari kien tqatta’ kollu bir-rizultat li l-kaxxi individwali kienu sfuzi, uhud mill-kaxxi kienu miftuhin u kien hemm ukoll merkanzija nieqsa. Ghalkemm kien hemm pallet iehor ta’ klijenti ohrajn tas-socjeta` konvenuta li wkoll kellu l-packaging ta’ barra mqatta’, irrizulta li ma kien hemm nieques l-ebda merkanzija minnu.

Jirrizulta illi mill-pallet destinat ghas-socjeta` attrici Klikk Limited, ix-xoghol nieques jikkonsisti f’wiehed u ghoxrin (21) kompjuter laptop u tmien (8) laptop cases⁹. Is-socjeta` attrici Atlas Insurance PCC Limited hallset lill-assigurat tagħha Klikk Limited is-somma ta’ €11,243.04 taht il-polza tal-assigurazzjoni in linea ta’ rizarciment tad-danni, konsistenti fil-prezz tal-merkanzija li nstabet li hija nieqsa. Dan wara li l-assigurat tagħha hallset is-somma ta’ €120 in linea ta’ excess payment dovut taht il-polza. Is-socjeta` attrici Atlas Insurance PCC

⁶ Ara Notice of Arrival, Dok. JM1, fol. 21.

⁷ Ara invoice a fol. 22 tergo, fol.23.

⁸ Ara Dok. JM6 u Dok. JM12, fol. 43.

⁹ Ara Dok. JM8.

Limited giet surrogata fid-drittijiet tal-assigurat tagħha¹⁰ għar-rizarciment ta' dawn id-danni.

Ikkunsidrat;

Da parti tagħha, is-socjeta` konvenuta tikkontendi illi *t-trailer* tagħha ETM-322 kontenenti l-merkanzija tas-socjeta` attrici Klikk Limited, seta' gie mbaghbas biss waqt it-tragitt fuq il-vapur M.V. Eurocargo Malta li wasal Malta fl-14 ta' Mejju 2018. Skont is-socjeta` konvenuta, dan *it-trailer* kien gie sigillat mill-agent tagħha gewwa r-Renju Unit b'sigill enumerat ETM-A24874 u meta *t-trailer* tela' abbord il-vapur kif ukoll meta nizel Malta, dan kien għadu intatt¹¹, bhalma kien għadu intatt ukoll is-sigill li tpogga mill-Valletta Gateway Terminal mal-izbark tat-*trailer* minn fuq il-bastiment¹². Barra minn hekk, issostni illi ma gew riskontrati ebda sinjali vizibbli ta' hsara esterna fuq *it-trailer* meta dan infetah fil-bonded stores tagħha gewwa Hal Far fejn il-merkanzija ttiehdet direttament wara li *t-trailer* zbarka minn fuq il-vapur. Effettivament, fit-*trailer* instab li l-merkanzija li ngabret mingħand iz-zewg agenti tas-socjeta` konvenuta gewwa r-Renju Unit (DLH Worldwide Limited u EUF Group Limited), kienet giet imbagħbsa.

Is-socjeta` konvenuta sostniet ukoll illi minn spezzjoni li saret fuq *it-trailer* wara li nhattet il-merkanzija fil-bonded stores tagħha, irrizulta li wiehed mill-cables li jorbot il-kanvass tal-għubbi tat-*trailer*, kien gie maqtugh b'mod li l-inciprata, ghalkemm baqghet intatta, tista' tinfetah. Sahqet ulterjorment illi dan is-serq seta' facilment twettaq waqt li *t-trailer* kien abbord il-vapur M.V. Eurocargo Malta waqt it-tragitt, ghaliex mhux permess li waqt il-vjagg ix-xufiera tat-*trailers* joqghodu fil-vettura jew fiz-zona rizervata għat-*trailers*¹³. Hi tichad li għandha

¹⁰ Dok. JM11.

¹¹ Ara xhieda ta' Emanuel Portelli

¹² Fol. 114, 115 u xhieda in kontro-ezami ta' Johann Vella, fol. 130 u kontro-ezami ta' Kenny Roberts fol. 133 u 134 u Dok. KR1 fol. 141.

¹³ Ara fir-rigward, xhieda Emanuel Portelli li għamel referenza għal ISPS Regulations, fol. 118.

terfa' xi responsabbilita` ghan-nuqqas tal-merkanzija in kwistjoni u ssostni l-operazzjoni tal-garr twettqet fl-intier tagħha skont il-best industry standards u ma naqset bl-ebda mod mill-obbligi tagħha taht il-kuntratt ta' garr.

Ikkunsidrat;

Illi kif ingħad, m'hemm l-ebda kontestazzjoni dwar il-fatt illi l-garr tal-merkanzija in kwistjoni sar taht ir-regolamenti tal-**Convention on the Contract for International Carriage of Goods by Road** u li l-partijiet qablu li r-relazzjoni ta' bejniethom tigi regolata mill-istess Konvenzjoni¹⁴. Għalhekk, is-socjeta` konvenuta għandha titqies bhala 'carrier' ghall-finijiet ta' l-istess CMR.

Qabel xejn il-Qorti tqis li għandu jigi osservat illi mill-korrispondenza skambjata bejn is-socjeta` konvenuta u Sullivan Maritime Limited¹⁵, jirrizulta illi s-socjeta` konvenuta zammet lill-istess Sullivan Maritime Limited responsabbli għas-serq tal-merkanzija. Fir-rigward, issir referenza ghall-Artikolu 3 CMR li jipprovdi:-

"For the purposes of this Convention the carrier shall be responsible for the acts of omissions of his agents and servants and of any other persons of whose services he makes use for the performance of the carriage, when such agents, servants or other persons are acting within the scope of their employment, as if such acts or omissions were his own".

Dan l-Artikolu jirrifletti principju kardinali fid-dritt civili ta' l-obbligazzjoni, u cieo`, li kontraent ma jistax jiżgiċċa mir-responsabbilta` ghall-ksur tal-kuntratt billi jaleggħu nuqqas ta' persuna li gie mqabba minnu fil-kors tal-ezekuzzjoni tal-kuntratt. Huwa stabbilit f'dan il-kaz u ma hemmx kontestazzjoni illi effettivament, ir-relazzjoni kuntrattwali kwantu ghall-garr tal-merkanzija in dizamina, tezisti biss bejn is-socjeta` attrici Klikk Limited u s-socjeta` konvenuta u ma' hadd iktar, la mal-agent tax-shipping line u lanqas mal-agenti fl-esteru

¹⁴ Ara fost ohrajn Dok. JM1, fol. 21, Dok. JM2, fol. 22.

¹⁵ Bhala agenti tax-shipping line li topera l-bastiment li għarr it-trailor tas-socjeta` konvenuta bil-merkanzija in kwistjoni.

appuntati mis-socjeta` konvenuta biex jikkonsenjawlha l-merkanzija destinata ghal Malta. Mill-provi jirrizulta li dawn l-entitajiet kienu inkarigati unikament mis-socjeta` konvenuta u konsegwentement hija l-istess socjeta` konvenuta li għandha twiegeb għal kull eghmil u omissjoni tagħhom li jsarraf f'telf ikkagonat lill-klijenti tagħha salv, naturalment, kull dritt ta' rivalsa kontra l-istess agenti tagħha u persuni ohra jn imqabbdin minnha.

L-Ewwel Eccezzjoni

Illi permezz tal-ewwel eccezzjoni minnha sollevat, is-socjeta` konvenuta teccepixxi li m'hijiex responsabbi għan-nuqqasijiet fil-merkanzija in kwistjoni billi hija ottemperat ruhha mal-obbligi kollha tagħha.

Issa l-Artikolu 17.1 ta' CMR jipprovdi :-

1. The carrier shall be liable for the total or partial loss of the goods and for damage thereto occurring between the time when he takes over the goods and the time of delivery, as well as for any delay in delivery.

Hu ovvju mid-dicitura ta' dan l-Artikolu li l-oneru tal-prova illi t-trasportatur m'huwiex responsabbi għall-hsara jew telf tal-merkanzija, jinkombi lill-istess trasportatur¹⁶. Dan ifisser illi s-socjeta` konvenuta, biex tirnexxi f'din l-eccezzjoni tagħha, trid tipprova illi n-nuqqasijiet fil-merkanzija sehhew f'wahda mic-cirkostanzi prospettati fis-subartikolu (2) tal-Artikolu 17 CMR fejn il-Konvenzioni, bhal kull ligi ohra, tahseb ukoll għall-ezoneru mir-responsabbilita` tat-trasportatur f'kaz li t-telf, dannu jew dewmien ikun il-konsegwenza, *inter alia, ta' "circumstances which the carrier could not avoid and the consequences of which he was unable to prevent..."*¹⁷

¹⁶ Ara sentenza **Charles Borg noe vs Francis Vella et noe et**, deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fil-31 ta' Jannar 2003.

¹⁷ Fil-kaz in dizamina, ma giex allegat u f'kull kaz ma jirrizulta bl-ebda mod mill-provi illi n-nuqqas tal-merkanzija "was caused by the wrongful act or neglect of the claimant, by the instructions of the claimant

Illi fil-ligi tagħna dawn l-istess kuncetti - ‘*force majeure*’ u kaz fortuwit u huma kontemplati fl-Artikolu 1029 tal-Kodici Civili li jipprovd li “*kull hsara li tigri b'accident jew b'forza magguri, ibatiha, fin-nuqqas ta' disposizzjoni expressa tal-ligi li tghid il-kuntrarju, dak illi fuq il-persuna jew il-beni tieghu tigri l-hsara*”. Għalhekk, dak li għandu jigi mistharreg mill-Qorti fil-kaz in dizamina, huwa jekk l-event dannuz li skont it-trasportatur jinkwadra bhala wahda mic-cirkostanzi mahsuba fl-Artikolu 17.2 tal-Konvenzjoni, kienx precedut minn eghmil jew ommissjoni kolpuza jew jekk hemmx rabta bejn l-allegat kaz fortuwit u xi eghmil, doluz jew kolpuz tal-agent.

F’dan il-kaz, is-socjeta` konvenuta tikkontendi illi l-merkanzija nieqsa mill-pallet destinat lis-socjeta` attrici Klikk Limited, insterjet: dan tistqarru permezz tax-xhieda tad-direttur tagħha Johann Vella li insista wkoll illi s-serq tal-merkanzija ma setax hliet twettaq waqt it-tragitt bejn Genoa u Malta fuq il-bastiment M.V Eurocargo Malta. Ghalkemm gie ritenut diversi drabi li “*s-serq għandu jkun ekwiparat għal kaz fortuwit u għalhekk għandu jsorjeh il-proprietarju tal-oggett misruq, ammenoche` ma jkunx hemm xi htija ta' min kien depozitarju ta' dak l-oggett li titfa' l-htija fuqu ta' dak il-kaz fortuwit*”¹⁸, il-fatt innifsu li l-merkanzija nsterjet m’huwiex bizżejjed biex jehles lit-trasportatur mir-responsabbilita’. Kif jingħad fil-Konvenzjoni u anke fil-gurisprudenza in materja, jiġiżx lit-trasportatur il-prova li s-serq sar u li dan l-event dannuz kien mhux biss imprevidibbli, izda wkoll inevitabbi¹⁹.

Illi huwa pacifiku li l-grad ta’ diligenza rikjesta f’kazijiet simili mit-trasportatur hu wieħed gravi tant illi jingħad li jrid jintwera li c-cirkostanzi mhux talli kienu straordinarji talli jridu jkunu tant straordinarji li jirrenduha imposibbli lit-

given otherwise than as the result of a wrongful act or neglect on the part of the carrier, by inherent vice of the goods... – Art. 17.2 CMR.

¹⁸ Ara fost ohrajn **C. Bianco v. Carmelo Ciantar** - Vol XXXII pI p532; **Giuseppe Lia v. Peter Endrich**” - Vol XLI pII p. 998.

¹⁹ Ara: Kollezz, XXXI pIII p168.

trasportatur li jimpedixxi l-event dannuz anke bl-u zu tal-oghla grad ta' diligenza:
 "L-essenza tad-difiza hija l-imprevedibilita' u l-inevitabilita."²⁰

Il-Prim'Awla tal-Qorti Civili fis-sentenza tagħha fl-ismijiet **Thomas Smith Insurance Agency Limited noe vs MD Trucking Limited et**, deciza fit-18 ta' Frar 2004, riteniet hekk in materja:-

"Skond il-gurista Jan Ramburg ("The Law of Carriage of Goods: Attempts of Harmonization" - 9E.T.L. 1974), il-bazi ta' responsabbilita' enuncjata fis-CMR mhix eskluza billi dak li ikun agixxa diligentament, izda hemm oneru akbar mixhut fuq it-trasportatur, li jrid jiehu l-mezzi kollha biex jevita kull hsara jew serq. L-awtur S. Zamara ('Carrier Liability' Am. J. of Comp Law 1975) jghid li "the courts have been reluctant to admit as a defense that the carrier has simply not been negligent. Instead, they place a heavy burden on the carrier to show specifically how the unavoidable circumstance caused the loss".

In tema tal-oneru tal-prova inkombenti fuq it-trasportatur a tenur tal-Artikolu 17.2, intqal ukoll:-

"Jikkonsegwi minn dan l-artikolu illi malli l-merkanzija tigi affidata lit-trasportatur din tghaddi taht il-kontroll u l-kustodja tieghu u hu jsir id-detentur tagħha fl-interess ta' l-esportatur jew tar-ricevitur. Dan, s'intendi, sal-mument li dak il-kontroll fuq il-merkanzija jghaddi f'idejn ir-ricevitur; Biex jiskansa ruhu mir-responsabilita` għan-nuqqas jew dannu fil-merkanzija, it-trasportatur jehtieglu jiddemostra għal konvinciment ta' min irid jiggudika illi dak in-nuqqas jew dannu sehh għal xi raguni mhux imputabbli lilu skond xi wahda mill-eccezzjonijiet kalendati fis-subinciz (2) ta' l-istess Artikolu 17, u cioe`, li dak l-istess telf jew hsara "was caused by the wrongful act or neglect of the claimant, by the instructions of the claimant given otherwise than as a result of its wrongful act or neglect on the part of the carrier, by inherent vice of the goods or through circumstances which the carrier could not avoid and the consequences of which he was unable to prevent."²¹

²⁰ Farrugia v. Gatt noe, deciza mill-Qorti tal-Kummerc, 16.1.1984.

²¹ Appell Civil: **Gasan Mamo Insurance Limited kif surrogata fid-drittijiet ta' l-assigurata tagħha Krea (Malta) Limited skond il-ligi u l-polza ta' assikurazzjoni vs Attrans Limited**, deciz 3 ta' Ottubru, 2008.

Illi s-socjeta` konvenuta tinsisti li l-merkanzija nsterget waqt illi t-trailer kien abbord il-bastiment waqt it-tragitt bejn Genoa u Malta u ma setax insteraq f'ebda waqt iehor tat-trasport bit-trailer mir-Renju Unit sa Malta. Din it-tezi tibbazaha fuq l-asserzjoni illi s-sigill tat-trailer li gie mqiegħed fuq il-bieb ta' wara tat-trailer mill-agent EUF Group Limited fir-Renju Unit, kif ukoll dak li tpogga mal-izbark tat-trailer mill-vapur fil-port gewwa Malta, baqghu intatti sakemm it-trailer wasal fil-bonded stores tagħha gewwa Hal Far. Is-socjeta` konvenuta ssostni li l-uniku mezz li bih seta' nfetah it-trailer kien bil-qtugh tal-cable li bih jinqaflu l-gnub tal-kanvas - liema cable hija tghid li effettivament kien gie maqtugh – u billi dan il-cable rega' nħaqqa permezz ta' materjal specjali. Għas-socjeta` konvenuta din l-operazzjoni kienet necessarjament tehtieg certu hin biex titwettaq, liema hin kien disponibbli biss waqt it-tragitt fuq il-vapur bejn Genoa u Malta.

Għall-Qorti dan ifisser illi s-socjeta` konvenuta m'hijiex qiegħda tikkontesta illi effettivament, il-merkanzija mill-konsenza ta' Bluepoint Corporation Limited giet nieqsa f'waqt meta skont il-Konvenzjoni, ir-responsabbilita' għad-dan jew hsara fil-merkanzija, kienet tal-istess socjeta` konvenuta. Dan ghaliex fil-kaz in dizamina, l-obbligi tat-trasportatur taht il-kuntratt ta' għarr in kwistjoni skattaw, b'applikazzjoni tal-Artikolu 17.1, mill-mument tal-konsenza ta' din il-merkanzija lill-agent esteru tas-socjeta` konvenuta (EUF Group Limited) fl-4 ta' Mejju 2018, sal-mument tal-konsenza tal-istess merkanzija lis-socjeta` attrici Klikk Limited fl-14 ta' Mejju 2018²², bil-konsegwenza li kwalsiasi nuqqas jew dannu fl-istess merkanzija li sehh f'dawn il-parametri temporali, hija esklussivament tat-trasportatur.

Izda l-Qorti m'hijiex konvinta bit-tezi tas-socjeta` konvenuta li s-serq seta' sehh biss abbord il-bastiment waqt il-perkors bejn Genoa u Malta u lanqas m'hija konvinta illi s-serq kien wieħed fortuwit u li ma kienx prevedibbli u li ma setax

²² Skont kif jirrizulta mid-dokument JM2.

jigi evitat. Tibda biex tosserva illi l-provi mressqin in sostenn tal-verzjoni tas-socjeta` konvenuta dwar id-dinamika ta' kif twettqet din is-serqa, huma ferm fjakki u hlied ghax-xhieda ta' Johann Vella, ma tressqet l-ebda prova ohra biex tissostanzja l-allegazzjoni illi s-serqa effettivamente twettqet skont kif huwa fisser fl-Affidavit tieghu. Kemm hu hekk, ir-ritratti tal-cable maqtugh, esebiti mix-xhud, ma ttiehd़ bl-isfond tat-trailer ETM-322 u b'hekk il-Qorti ma thosss li gie ppruvat sodisfacjentement illi l-cable li jidher fir-ritratt effettivamente jappartjeni lit-trailer in dizamina. Lanqas m'huwa ċar kif dan il-cable kien rega' tghaqquad permezz ta' materjal specjali biex il-purtiera tidher li ma ntmessitx, meta l-istess cable, skont Johann Vella, instab li kien maqtugh. Inoltre, ma tressqu provi li juru illi effettivamente, il-purtiera tat-trailer kienet għadha intatta: per eżempju, ma gewx esebiti ritratti tat-trailer innifs u tal-purtieri fl-istat li ddeskriva Johann Vella fl-Affidavit tieghu: "*There was no damage to the trailer's curtains*".

Imbagħad, kwantu ghall-allegazzjoni li l-cable maqtugh kien rega' tghaqquad mill-awturi tas-serqa permezz ta' materjal specjali, il-Qorti kienet tistenna li jingiebu provi teknici in sostenn tat-tezi tagħha illi s-serqa kienet wahda professionali li biex titwettaq kien jehtieg *expertise* teknika u li l-qtugh tal-cable sar b'mod illi ma halliex tracci evidenti bil-konseguenza li s-serqa ma setghetx tigi identifikata tempestivament.

Izda minn dan kollu ma tressqu l-ebda provi u l-Qorti tqis illi anke jekk kellu jigi accettat li s-sigill li tqiegħed fuq il-bieb ta' wara tat-trailer ma kienx mittieħes sija meta t-trailer wasal fil-port ta' Genoa u tela' abbord il-bastiment m.v. Eurocargo Malta u sija wkoll meta t-trailer zbarka fil-port ta' Malta u wasal fil-bonded stores tas-socjeta` konvenuta²³, u anke jekk kellu jigi accettat li l-access

²³ Ghalkemm hu minnu illi fl-email li bagħat Noel Ellul għan-nom tas-socjeta` konvenuta hemm indikat illi t-trailer zbarka mill-bastiment "without foreign seal", il-Qorti hi sodisfata li dan gie indikat bi zball. Kemm hu hekk, filwaqt li l-istess Noel Ellul ikkorregħa dan l-izball fl-email meta xehed quddiem il-Qorti, il-fatt li s-sigill kien għadu intatt gie affermat ukoll minn Emanuel Portelli fix-xhieda tieghu (fol. 113) kif ukoll minn Dok. KR1. (fol. 141)

ghal got-trailer inkiseb bil-qtugh tal-cable minghajr ma ntmessu s-sigilli, b'daqshekk ma giex eskluz li s-serqa setghet twettqet fi stadju iehor tal-garr tal-merkanzija, inkluz bejn il-konsenza tal-merkanzija għand l-agent tas-socjeta' konvenuta fir-Renju Unit u l-wasla tat-trailer fil-port ta' Genoa.

Dan qed jingħad ukoll ghaliex jirrizulta illi x-xufier tat-trailer ma ngiebx biex jixhed quddiem il-Qorti. Il-Qorti hi tal-fehma li x-xhieda tax-xufier, bhala l-unika persuna li kienet prezenti matul il-perkors kollu tat-trasport soggett ghall-kuntratt tal-garr, kienet *sine qua non* biex jaġhti sostenn lill-ewwel eccezzjoni tas-socjeta` konvenuta. B'mod partikolari, il-Qorti kienet tistenna li jkollha quddiemha x-xhieda tax-xufier biex ifisser x'mizuri ta' sigurta` haddem u adopera meta gie biex jieqaf bit-trailer matul il-vjagg tieghu bejn ir-Renju Unit u Genoa u biex jikkonvinci lill-Qorti li ħa l-miżuri kollha għas-sigurta` tal-merkanzija waqt **il-perkors kollu** tat-trailer sakemm dan wasal fil-bonded stores tas-socjeta` konvenuta, u li s-serqa ġrat minhabba f'ċirkostanzi illi huwa ma setax jevita.

Madanakollu, il-Qorti ma għandha l-ebda provi quddiemha dwar dak li gara jew ma garax waqt it-trasport tal-merkanzija, il-postijiet fejn ix-xufier waqaf bit-trailer, jekk ipparkjax f'post sikur, jekk raqadx fit-trailer jew hallihx wahdu f'xi waqt jew iehor tal-perkors tat-trasport u għal kemm hin, fost fatti ohrajn relevanti biex jiġi eskluz illi s-serq tal-merkanzija setghetx seħħet minhabba propru xi negligenza jew nuqqasijiet ohra tax-xufier inkarigat mis-socjeta` konvenuta jew tas-socjeta` konvenuta nnifisha, u biex jiġi ppruvat illi l-kaz kien wieħed fortuwit. Bizzejjed jingħad illi l-indikazzjonijiet huma illi t-trailer ma kienx kustodit sewwa ghaliex evidentement, min seraq il-merkanzija destinata għas-socjeta` attrici kellu bizzejjed hin biex joqgħod jiftah il-pallets u l-kaxxi individwali u jagħżel l-oġġetti mill-kaxex separati gewwa pallet li kien ukoll *shrink-wrapped*.

Kif diga` nghad, il-fatt innifsu tas-serq mhux bizzejjed biex it-trasportatur jevita l-htija, jekk ma jirrizultax **ukoll** li ntuzat diligenza u prudenza kollha mehtiega u li ttiehdhu l-mizuri kollha adegwati biex jigi evitat is-serq. Din il-prova, izda, hija nieqsa fil-kaz in dizamina u kwindi ma jistax jigi stabbilit b'mod konkret x'wassal ghas-serqa ta' parti mill-merkanzija, il-mod kif din twettqet jew jekk dan is-serq kienx wiehed fortuwitu²⁴ o meno.

Barra minn hekk, il-Qorti tqis li għandha tagħmel referenza għal dak li gie ritenut mil-Prim' Awla tal-Qorti Civili fis-sentenza fuq citata, **Thomas Smith Insurance Agency Limited noe vs MD Trucking Limited et**, b'rabta mal-mizuri ta' sikurezza li l-FIATA (International Federation of Freight Forwarders Associations) thegħegħ li jigu addottati mill-kumpanniji tat-trasport biex jigu evitati serqiet partikolament fl-Italja. Fost dawn il-linji gwida nsibu s-segwenti rakkmandazzjonijiet biex jigu evitat serq:-

“A. MEASURES TAKEN PRIOR TO THE START OF AN INTERNATIONAL ROAD TRANSPORT:

1. An anti-theft device must be installed in the vehicle which must be used even during the shortest absence of the driver from his vehicle.

...

4. To arrange, whenever possible, a CONVOY of 2 to 3 vehicles or have a driving crew of 2 persons. ...”

In propositu ta' dawn l-istess mizuri, gie kostantement ritenut mill-Qrati tagħna illi:-

« ... dawn il-mizuri ... [huma] necessarji biex trasportatur ikun jista' jipprova jehles mir-responsabbilta' tant li għandhom jitqiesu bhala sine qua non għal kull vjagg, b'dan li n-nuqqas tat-trasportatur li jadopera xi wahda minn dawk il-mizuri, għandha twassal ghall-konkluzjoni li t-trasportatur ikun responsabbli għal dak li jigri. Dan ifisser li dawn il-linji gwida għandhom jigu segwiti u adoperati f'kull kaz ta' trasport fuq l-art, u n-nuqqas li jigu adoperati dawk il-

²⁴ Per ezempju, kaz ta' hold-up gie ritenut li huwa kaz fortuwitu: **Charles Borg noe v. Francis Vella et noe, supra.**

mizuri ta' sigurta' ikun necessarjament ifisser li l-att tat-terzi ma jkunx jista' jitqies bhala wiehed “which literally ‘could not’ be avoided by the carrier”.

Ma' dawn il-mizuri, jew bhala alternattiva, din il-Qorti zzid l-uzu ta' *cameras tas-sigurta`* li jitwahhlu mal-vettura bhala deterrent u jew li jippermettu s-sorveljanza tat-trailer matul il-vjagg kollu fuq il-bastiment galadarba, skont is-socjeta` konvenuta, huwa vjetat li x-xufiera jibqghu fil-vettura jew fiz-zona fejn jigu pparkeggjati t-trailers fuq il-vapur. Effettivament, ma giex muri illi l-vapur kien armat b'cameras tas-sigurta` fil-post tal-parkegg tat-trailers. Wara kollox, fil-linji gwida tal-FIATA, fuq citati, saret referencia ghal decizjoni li riteniet illi “*That the vehicle was left locked up in a customs area was not sufficient evidence of careful securing.*” Ghall-Qorti, il-fatt illi x-xufiera ma jistghux joqogħdu ghassa mat-trailer waqt it-tragitt bejn Genoa u Malta ma jfissirx li ma setghux jadoperaw mezzi ohrajn ta' sorveljanza li evidentement kienu mehtiega f'dan il-kaz, anke minhabba dak li ser jinghad iktar ‘il quddiem. Lanqas il-fatt illi jista' jkun li *curtain-sided trailers* huma siguri daqs *trailers* konvenzjonali ma għandu jfisser li t-trasportatur ma jehtieglu jiehu ebda prekawzjoni ohra biex jassigura li t-trailer ikun mghasses fejn is-sorveljanza fizika m'hijiex possibbli. Effettivament, f'dan il-kaz il-provi li għandha quddiemha l-Qorti juru li l-merkanzija thalliet gewwa *curtain-sided trailer* mingħajr ebda sorveljanza. Għalhekk, ma jistax jingħad li s-serqa, anke jekk verament seħħet fuq il-vapur waqt lit-tragħiż lejn Malta, kienet wahda imprevedibbli u inevitabbi.

Ikkunsidrat;

Illi l-Qorti lanqas m'hija konvinta li l-fatt li s-serqa setghet twettqet fuq il-vapur, kif tinsisti s-socjeta` konvenuta, ifisser illi din kienet cirkostanza imprevedibbli u inevitabbi. Dan qed jingħad in vista tal-fatt illi s-socjeta` konvenuta fl-email li bagħtet lil Sullivan Maritime Limited bhala agenti tal-bastiment in kwistjoni fil-15 ta' Mejju 2018, ciee` **l-ghada** tal-wasla tal-merkanzija in kwistjoni hawn

Malta, accennat ghall-fatt illi din ix-xorta ta' serq kien qed jitwettaq b'mod frekwenti fuq l-istess bastiment:-

*«As you are aware **this is happening very frequently and onboard the same vessel. In this instance and due to the gravity of the damages and pilferages, we will settle with all our client and will invoice Sullivan Maritime accordingly.**”²⁵*

Għall-Qorti dan ifisser illi s-socjeta` konvenuta diga` kienet konxja li kien hemm problema ta' sigurta` fuq dak il-bastiment tant illi mill-email fuq citat, hija fehmet li din ma kienetx l-ewwel darba li sehh serq ta' merkanzija bit-thaddim ta' dan il-modus operandi. Hu minnu illi Johann Vella, fl-Affidavit tieghu, qal li huwa kiseb din l-informazzjoni mingħand operaturi oħrajn li juzaw l-istess rottu u l-istess bastiment ghall-garr tat-trailers tagħhom, sussegwentement għas-serqa in dizamina, izda l-Qorti tqis illi jekk dan kien fatt diga` magħruf ghall-operaturi tat-trasport lokali, *multo magis* allura jirrizulta l-htiega ghall-implementazzjoni ta' prekawzjonijiet u mizuri adegwati biex jigi assikurat li l-merkanzija tkun sikura u biex jigi evitat din ix-xorta ta' serq li jidher li kien prevalent fuq din ir-rotta. *Multo magis* meta jirrizulta li din ir-rotta kienet tintuza regolarment mis-socjeta` konvenuta²⁶.

Kif rajna, il-prova li s-serq huwa fortuwit kif mahsub fl-Artikolu 17.2 u illi ttieħdu l-prekawzjonijiet kollha ragjonevoli biex jigi evitat, u li għalhekk, dan kien event imprevedibbli u inevitabbi, tispetta esklussivament lit-trasportatur bil-korollarju li, f'kaz li ma jigix ippruvat illi **matul il-perkors kollu tal-garr** gew effettivament adoperati dawn il-mizuri, it-trasportatur ma jistax jinheles mir-responsabilità għat-telf jew hsara fil-merkanzija. Izda fil-kaz in dizamina, ma ngabitx prova li dawn il-mizuri ttieħdu jew, fl-ahjar ipotesi għas-socjeta` konvenuta, li dawn ittieħdu **f'kull waqt** tal-garr tal-merkanzija ghaliex kif stabbilit, *it-trailer* ma kienx mghasses kif suppost u ma ntweriex lanqas li kien

²⁵ Emfasi tal-Qorti.

²⁶ Ara wkoll xhieda ta' Clint Cacciattolo li xehed li huwa kien juza s-servizzi tas-socjeta` konvenuta għat-trasport tal-merkanzija mir-Renju Unit u x-xogħol kien jasal kull nhar ta' Tnejn – fol. 44, 45. Dan huwa affermat mis-socjeta` konvenuta nnifisha fin-nota ta' sottomissionijiet tagħha, pagna 4.

mghammar b'mezzi adegwati biex jigi assikurat il-kustodju sikur tal-merkanzija. Ghalhekk, minn ezami tal-fatti, il-Qorti ma tistax tkun konvinta li għat-trasportatur is-serqa in kwistjoni kienet imprevedibbli u inevitabbi.

F'dan il-kwadru ta' fatti, rinfaccjata bl-eccezzjoni tas-socjeta` konvenuta li hija ma naqsitx fl-obbligi tagħha li tosserva l-livelli ta' reqqa, diliġenza u prudenza rikjesti biex l-event dannuz jista' jitqies bhala wieħed inevitabbi u imprevidibbli, il-Qorti ma tistax tikkonkludi serenament illi s-serqa twettqet f'ċirkostanzi li litterlament “*could not be avoided by the carrier*”.

Għaldaqstant, l-ewwel eccezzjoni, li għas-success tagħha tesīgi l-prova rikuesta mill-Artikolu 17.2 CMR, qed tigi michuda.

It-Tieni Eccezzjoni

Is-socjeta` konvenuta eccepier specifikatament fit-tieni eccezzjoni tagħha, illi f'kaz li jigi stabbilit ir-responsabbilita` tagħha għan-nuqqasijiet fil-konsenza ta' merkanzija, kwalunkwe ammont ta' danni huwa limitat skont il-kundizzjonijiet pattwiti bejn il-partijiet fit-termini tal-Artikolu 23(3) tal-Konvenzjoni.

Da parti tagħha, l-atturi jirribattu din l-eccezzjoni billi jishqu illi l-limitazzjoni mahsuba fil-Konvenzjoni m'hijiex applikabbli fil-kaz in dizamina għaliex hekk kif prospettat fl-Artikolu 2.1 tal-Konvenzjoni, jirrizulta illi l-garr tal-merkanzija in kwistjoni ma sarx permezz ta' tragħi kontinwu u mhux interrott bl-istess mezz ta' garr.

Il-Qorti bla tlaqliq tistqarr li ma taqbilx mas-sottomissjoni tal-atturi li l-Artikolu 23.3 CMR m'huwiex applikabbli ghall-kuntratt ta' garr in dizamina minhabba dak provdut mill-Artikolu 2.1. Tqis illi hemm bizżejjed provi biex juru illi **l-garr** tal-merkanzija destinata għas-socjeta` attrici Klikk Limited gie effettwat permezz tal-istess mezz ta' transport ossia *t-trailer* ETM-322, mill-mument meta din il-

merkanzija giet stivata gewwa t-trailer fid-depozt tal-agent tagħha EUF Group Limited fil-11 ta' Mejju 2018 - wara l-konsolidazzjoni mal-konsenza già ricevuta mingħand DLH Worldwide Limited - sal-mument tal-wasla tal-merkanzija fil-bonded stores tas-socjeta` konvenuta fejn giet rilaxxata lis-socjeta` attrici Klikk Limited. Ma hemm ebda prova li l-merkanzija ngarret permezz ta' mezz tat-trasport iehor u lanqas ma ntwera illi xi parti mill-merkanzija giet skarikata mit-trailer ETM-322²⁷ u karikata fuq xi mezz iehor ta' garr f'xi waqt tat-trasport tal-konsenza bejn ir-Renju Unit u Malta. Ghalkemm s-socjeta` attrici, fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħha, tagħmel accenn għal "diskrepanzi" fin-numri tas-sigilli u fin-numru tat-trailers, il-Qorti tosserva illi l-istess atturi baqghu qatt kkuntrastaw ix-xhieda ta' Johann Vella fir-rigward tan-numru tas-sigilli u lanqas ma kkontestaw ix-xhieda ta' Johann Vella meta fisser li n-numru ETM-057 huwa effettivament in-numru taz-ziemel abbinat mat-trailer ETM-322 ghall-fini tat-trasportagg tal-merkanzija mertu ta' dan il-kaz²⁸.

Il-Qorti hi tal-fehma illi l-garr tal-merkanzija li huwa l-mertu ta' din il-kawza kien garr kontinwu u mhux interrott, liema garr sar permezz tal-istess mezz ta' trasport, ciee` t-trailer bin-numru ETM-322 u hija sodisfatta li m'hemm xejn fil-provi li jeskludi li dan il-container gie sigillat fid-depozt ta' EUF Group Limited bis-sigill numru A24874 skont kif jirrizulta minn Doc. 1 u Doc. 2²⁹, kif ukoll li l-merkanzija kollha li giet karikata fit-trailer - sija dik li giet konsenjata mill-agent DLH Worldwide Limited u sija dik konsenjata sussegwentement mill-agent EUF Group Limited - ingarret b'mod kontinwu bl-istess trailer sal-wasla tieghu fil-bonded stores tas-socjeta` konvenuta gewwa Hal Far. Għaldaqstant il-Qorti ma tara l-ebda impediment ghall-applikazzjoni tar-regola tal-limitazzjoni tar-responsabbilità` invokata mis-socjeta` konvenuta fit-tieni eccezzjoni tagħha.

L-Artikolu 23.1 jipprovdi:-

²⁷ Inkluz dik il-merkanzija li ngabret mingħand DLH Worldwide Limited fl-10 ta' Mejju 2018 – Doc. 4 (fol 77).

²⁸ Dan wara kollo jirrizulta ppruvat minn Doc. 2, Doc. 4 (Truck No. ETM057) u Doc. 5 (Vehicle No. ETM057) esebiti minn Johann Vella.

²⁹ Anness mal-Affidavit ta' Johann Vella, fol. 74 u 75.

1. When, under the provisions of this Convention, a carrier is liable for compensation in respect of total or partial loss of goods, such compensation shall be calculated by reference to the value of the goods at the place and time at which they were accepted for carriage.

Dak li għandu jigi mistharreg u determinat minn din il-Qorti hu jekk, galadarba hija stabbilita l-htija tas-socjeta` konvenuta "for the total or partial loss of the goods and for damage thereto occurring between the time when he took over the goods and the time of delivery"³⁰, is-socjeta` konvenuta tistax tavalla ruhha mil-limitazzjoni tar-responsabbilita` tagħha kif mahsub fl-Artikolu 23.1 CMR. Dan l-Artikolu, izda, huwa soggett għal dak li jipprovd i l-Artikolu 29.1 tal-Konvenzjoni, li jiddisponi hekk:-

*"the carrier shall not be entitled to avail himself of the provisions of this chapter which exclude or limit his liability or which shift the burden of proof if the damage was caused by his **wilful misconduct or by such default on his part as, in accordance with the law of the court or tribunal seised of the case, is considered as equivalent to wilful misconduct**". [emfasi tal-Qorti]³¹*

Il-principji regolanti tal-Artikolu 29 tal-Konvenzjoni gew imfissrin b'mod ormai pacifiku fil-gurisprudenza in tema. Jinsab ritenut³² illi *wilful misconduct* huwa:-

"an act is wilful when the person charged had a conscious intent to do or omit during the act from which harm results, or an intentional omission of a manifest duty" ("Outlook Store Inc. -vs- Cardinal Air Services", New York Civil Court (USA), November 1970, No. 352). ... "To be guilty of wilful misconduct the person concerned must appreciate that he is acting wrongfully, or is wrongfully omitting to act and yet persists in so acting or omitting to act regardless of the consequences, or acts or omits to act with reckless indifference as to what the result must be" (Horabin -vs- British Overseas Airways Corporation, 1952)".

³⁰ Art. 17.1 CMR.

³¹ L-Artikolu 29.2 mbagħad, jipprovdः - "The same provision shall apply if the wilful misconduct or default is committed by the agents or servants of the carrier or by any other persons of whose services he makes use for the performance of the carriage, when such agents, servants or other persons are acting within the scope of their employment. Furthermore, in such a case such agents, servants or other persons shall not be entitled to avail themselves, with regard to their personal liability, of the provisions of this chapter referred to in paragraph 1."

³² **Atlas Insurance Agency Limited noe v. Express Trailers Limited**, Appell Civili deċiż 18.5.2005.

Hu generalment accettat li l-kuncett ta' *wilful misconduct* huwa ekwiparabbi mal-fatt doluz li jmur ferm oltre mill-mera negligenza u traskuragni: kemm hu hekk jehtieg li n-negligenza tkun wahda grossolana (*gross negligence jew culpa lata*) u l-prova fir-rigward tispetta unikament lill-atturi f'dan il-kaz bhala l-“*parti avversa fil-litigazzjoni u mhux mill-vettural imharrek.*”³³ Dan ifisser illi ma jinkombix fuq is-socjeta` konvenuta biex tressaq provi biex teskulpa ruhha.

Dan il-kuncett ta' “*wilful misconduct*” u t-tifsira tagħha fil-kuntest Malti, gew mistħarġa dettaljatament mill-Qorti tal-Appell fis-sentenza **Bowman noe v. Mizzi noe et**, deciza fit-28 ta' Novembru 2008, fejn waslet għas-segwenti konkluzjoni:-

“27. *Fid-dawl ta' dak li ntqal sa issa, din il-Qorti jidhrilha li l-kuncett ta' wilful misconduct jimplika konsapevolezza ta' ghemil hazin li jmur oltre minn semplici negligenza jew anke minn negligenza grassa. Fil-fehma tal-Qorti jkun hemm "misconduct" meta persuna tagħmel, jew tonqos li tagħmel, xi haga, bi ksur ta' xi dmir impost fuqha bil-ligi, jew bi ksur ta' xi dmir derivanti minn kuntratt magħmul skond il-ligi, billi, fis-sens ta' l-Artikolu 992 tal-Kodici Civili, tali kuntratt għandu s-sahha ta' ligi għal partijiet kontraenti.*

“*Biex "misconduct" bhal din tkun tista' tikkwalifika bhala "wilful" evidentement huwa rikjest l-element soggettiv, u cioe` l-konsapevolezza mill-volonta` tal-persuna li tkun qieghda hekk tagħixxi. Għalhekk fil-hsieb ta' din il-Qorti, il-frazi "wilful misconduct" tirreferi għal:*

“(1) meta persuna tagħmel, jew tonqos li tagħmel, xi haga, **b'gharfien shih li hija qieghda malizjozament tikser xi dmir impost fuqha bil-ligi, jew**

“(2) meta persuna tagħixxi “recklessly” jigifieri bla ebda kont ta' xejn, izda bil-konsapevolezza li dak l-agir tagħha x'aktarx jista' jikkawza hsara, izda hija ma jimportah iex jekk dik il-hsara ssirx jew le. **F'dan il-kaz din il-persuna tkun fi stat ta' malafede ghax hija tkun konxja li qieghda tiehu riskju li r-raguni tiddettalha li hija m'għandhiex tieghu. Huwa proprju f'dan is-sinifikat li l-frazi**

³³ **Atlas Insurance Agency noe v. Express Trailers Limited, supra.**

"*wilful misconduct*" li tissemma' fil-Konvenzjoni tas-CMR għandha tigi interpretata.³⁴

Adoperati l-principji msemmija ghall-kaz in dizamina, il-Qorti m'hijiex sodisfatta illi l-atturi ressqu prova li s-socjeta` konvenuta jew l-agenti jew addetti tagħha mxew b'*wilful misconduct* jew b'xi kondotta kolpuza ekwivalenti. Huwa indiskuss, kif già` stabbilit, illi s-socjeta` konvenuta ma rnexxilhiex turi li haddmet il-mizuri ta' sikurezza kollha li kienu ragjonevolment mehtiega biex tikkustodixxi b'mod effettiv il-merkanzija fit-trailer tagħha f'kull stadju tal-garr tal-merkanzija. Il-korollarju ta' dan, kif stabbilit ukoll, huwa li l-istess socjeta` konvenuta naqset milli timxi bil-prudenza u diligenza mistennija fic-cirkostanzi, liema nuqqas indubbjament jirrientra fid-dispost tal-artikolu 17 tal-Konvenzjoni. **Madanakollu, dan ma jfissirx necessarjament illi n-nuqqas tas-socjeta` konvenuta li tuza d-diligenza mehtiega huwa talment kolpuz b'mod li jigi riskontrat fih il-*wilful misconduct* jew negligenza grossolana mahsub fid-dispost tal-Artikolu 29 tal-istess Konvenzjoni bil-konsegwenza li b'hekk ma jkunx applikabbi l-Artikolu 23³⁵.**

Kemm hu hekk, il-Qorti tosserva illi l-atturi ftit li xejn ressqu provi li jistgħu jitfghu dawl fuq xi eghmil kolpuz tas-socjeta` konvenuta fil-grad mehtieg ghall-applikazzjoni tal-Artikolu 29 tal-Konvenzjoni u l-provi fir-rigward huma kwazi kompletament inezistenti. Il-Qorti ftit li xejn għandha rizervi biex tikkonkludi illi effettivament ma jirrizulta l-ebda xorta ta' eghmil jew ommissjoni kolpuza da parti tas-socjeta` konvenuta fil-garr tal-merkanzija in dizamina, li tmur lil hinn minn semplici nuqqas ta' diligenza.

Galadarba għalhekk, il-Qorti sejra tilqa' t-tieni eccezzjoni, is-socjeta` konvenuta tista' tipprevalixxi ruħha mil-limitazzjoni tar-responsabbilità` stabbilita fil-

³⁴ Emfasi ta' din il-Qorti.

³⁵ L-Avukat Dr. Edward Woods noe vs Express Trailers Limited – deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili, 27.2.2014.

Konvenzjoni u konsegwentement il-Qorti trid tghaddi biex tistabbilixxi dik is-somma li għandha tagħmel tajjeb ghaliha l-istess socjeta` konvenuta.

Ikkunsidrat;

Skont ir-regoli tal-Konvenzjoni li huma applikabbi fil-komputazzjoni tal-kumpens dovut:-

“1. When, under the provisions of this Convention, a carrier is liable for compensation in respect of total or partial loss of goods, such compensation shall be calculated by reference to the value of the goods at the place and time at which they were accepted for carriage.”

...

“3. compensation shall not however exceed 8.33 units of account per kilogram of gross weight short”.

Filwaqt illi skont is-subinciz (7):-

“the unit of account mentioned in the Convention is the Special Drawing Right as defined by the International Monetary Fund. The amount mentioned in paragraph 3 of this article shall be converted into the national currency of the State of the value of that currency on the date of the judgement or the date agreed upon by the Parties”.

Fil-kaz li għandha quddiemha l-Qorti m'hemmx kontestazzjoni dwar l-ammont tal-merkanzija li effettivament nstab li kienet misruqa. Is-socjeta` konvenuta ma tikkontestax lanqas is-somma li thallset lis-socjeta` attrici Atlas Insurance PCC Limited lill-assikurat tagħha biex tagħmel tajjeb għat-telf soffert minnha b'rizultat tas-serq tal-merkanzija in kwistjoni.

Mill-provi jirrizulta illi l-prezz globali tal-merkanzija nieqsa mill-konsenja destinata lis-socjeta` attrici Klikk Limited, huwa fis-somma ta' €11,243.04 rappresentanti l-prezz ta' wieħed u għoxrin laptop u tmien *laptop cases*³⁶. Dawn

³⁶ Total ta' £8,717.13.

l-oggetti neqsin jinsabu indikati fil-fattura ta' Blueprint Corporation Limited³⁷ fejn jirrizulta wkoll immarkat il-prezz relativi ta' kull oggett.

Ghalkemm jirrizulta illi l-piz totali tal-pallet kontenenti l-konsenza shiha minghand Blueprint Corporation Limited kien ta' 190 kilogramm³⁸, ma jirrizultax x'kien il-piz totali tal-merkanzija li effettivament kienet nieqsa minn din il-konsenza. Mill-fattura tal-imsemmi *supplier* jidher illi l-konsenza kien fiha b'kollox sebgha u erbgħin (47) kompjuter u tmien *laptop cases*, fosthom hames *desktops*. Minn dawn insterqu 21 laptop u 8 *laptop cases*.

Madanakollu, imkien mill-atti ma jirrizulta x'kien il-piz tal-merkanzija misruqa mill-piz totali tal-konsenza ta' Bluepoint Corporation Limited ta' 190 kg. Il-Qorti tistenna illi din il-prova kellha titressaq minn min kelli interess li tigi applikata l-formula mfissra fl-Artikolu 23 tal-Konvenzjoni, f'dan il-kaz is-socjeta` konvenuta. Galadarba l-laptops li nsterqu kienu ta' ditti differenti u fost il-merkanzija kontenuta fil-pallet in kwistjoni, kien hemm ukoll *desktops* - li naturalment għandhom piz ferm ikbar minn dak ta' laptop - l-ezercizzju ta' determinazzjoni tal-piz m'huwiex wieħed li jispetta lill-Qorti tagħmlu. **Hu ovvju li l-formula stabbilita mill-Artikolu 23 tal-Konvenzjoni tithaddem bl-użu ta' cifri precizi u mhux cifri approssimativi li jigu likwidati fid-dikrezzjoni tal-Qorti**, wisq inqas meta lanqas ma ngiebet prova tal-piz approssimativ u generali ta' kaxxa kontenenti *laptop* tad-ditti li kienu jinsabu fil-konsenza in kwistjoni. Il-Qorti ma thosss li huwa kompitu tagħha illi tagħmel kongetturi dwar il-piz ta' kull kaxxa jew oggett nieqes meta l-prova tal-piz kienet wahda facilment disponibbli lis-socjeta` konvenuta, liema prova setghet tingeb anke permezz ta' stima magħmula minn persuna teknika anke inkarigata *ex parte*.

Il-Qorti hi tal-fehma li fl-assenza ta' indikazzjoni tal-piz ta' kull kaxxa b'*laptop* ta' kull ditta differenti li gie misruq minn fost il-merkanzija konsistenti sija f'laptops differenti u sija wkoll ta' desktops, ma għandhiex tagħmel tajjeb hija

³⁷ Dok. JM2: "short".

³⁸ Ara Dok. JM4, Dok. JM7 tergo u Dok. JM8.

stess ghal dan in-nuqqas tas-socjeta` konvenuta, anke ghaliex b'hekk tkun qieghda potenzjalment tippregudika l-interessi ta' xi wahda jew ohra mill-partijiet. **Il-likwidazzjoni ekwitattiva għandha tigi applikata mhux meta jkun hemm nuqqas mid-danneggjat fil-prova tal-likwidazzjoni tad-danni, izda meta jkun difficli li wiehed jistabilixxi precizament dak li huwa dovut lilu,** f'liema kaz il-Qorti tuza s-setgha diskrezzjonali tagħha sabiex tillikwida somma abbażi ta' ezercizzju ekwitattiv sabiex tagħmel gustizzja mal-attur li ma jistaw jigi suffragat hlief tramite l-opera tal-ekwita`.

Il-principji li jirregolaw l-applikazzjoni tal-istitut ekwitattiv, huma ben pacifici fil-gurisprudenza tal-qrati tagħna:

“Dan id-dritt [ta' rizerciment tad-dannu] pero` mhix wiehed awtomatiku jew li din il-Qorti tista' tistabillih ex gratia jew arbitrio u boni viri mingħajr kwalsiasi prova ta' telf. Id-dannu jrid jigi ippruvat kif titlob il-ligi u l-prova tinkombi lil min ikun allegah³⁹.

Intqal ukoll:-

“Indiskutibilment il-gudikant ma jistax lanqas f' dawn il-kazi jipprexxendi mill-fatt illi l-parti istanti mhix ezonerata mid-dmir li tiprovvdi dawk l-elementi probatorji u dawk il-fattijiet li hi tkun taf bihom ghall-iskop tad-determinazzjoni tat-telf.”⁴⁰

Izda kif rajna, dan m'huwiex kaz fejn kien difficli jew impossibbli għas-socjeta` konvenuta li tressaq il-prova tal-piz tal-kaxxi misruqa. Il-Qorti tosserva wkoll, in konkluzjoni, illi s-socjeta` konvenuta naqset ukoll milli tindika, anke fis-sottomissjonijiet finali tagħha, dak li hi tippretendi li hija s-somma dovuta minnha b'applikazzjoni tar-regola tal-limitazzjoni tar-responsabbilita`.

Għaldaqstant, billi hija l-fehma tal-Qorti li hija prekluza milli thaddem il-formula għal-limitazzjoni tar-responsabbilita` tas-socjeta` konvenuta, jikkonsegwi li s-

³⁹ Ferdinand Portelli vs Maria Dolores sive Lola Portelli – deciza 9 ta' Lulju, 2015.

⁴⁰ Margaret Camilleri et v. The Cargo Handling Co. Ltd – deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fit-13.10.2004.

socjeta' konvenuta għandha thallas l-ammont kollu mitlub mill-atturi fir-Rikors promotur in linea ta' danni, cioe` s-somma ta' €11,363.04, in kwantu għas-somma ta' €11,243.04 dovuta lis-socjeta` attrici Atlas Insurance PCC Limited u in kwantu għas-somma ta' €120 lis-socjeta` attrici Klikk Limited.

DECIDE

Għal dawn il-motivi, il-Qorti taqta' u tiddeciedi li:-

1. Tichad l-ewwel eccezzjoni tas-socjeta` konvenuta;
2. Tilqa' t-tieni eccezzjoni kwantu biss l-applikazzjoni tal-kuncett tal-limitazzjoni tar-responsabbilita` tagħha ai termini tal-Artikolu 23 tal-Kap. 486, izda tichadha ghall-kumplament;
3. Tilqa' t-talba tal-atturi u tikkundanna lis-socjeta` konvenuta thallas is-somma ta' hdax-il elf tliet mijja u tlieta u sittin Euro u erba' centezmi (€11,363.04): kwantu għas-somma ta' hdax-il elf mitejn u tlieta u erbghin Euro u erba' centezmi (€11,243.04) lis-socjeta` attrici Atlas Insurance PCC Limited u kwantu għas-somma ta' mijja u għoxrin Euro (€120) lis-socjeta` attrici Klikk Limited, għar-ragunijiet imfissrin fir-Rikors promotur u bl-imghax ta' hamsa fil-mija (5%) mill-5 ta' Lulju 2018, id-data tas-sejha bil-miktub dwar il-pretensjoni⁴¹.

L-ispejjeż jithallsu mis-socjeta` konvenuta.

**DR. RACHEL MONTEBELLO
MAGISTRAT.**

**Dr Graziella Attard
Deputat Registratur**

⁴¹ Art. 27 CMR.